

Список джерел

1. Алфімов Д. В. Зміст феномену «лідерські якості особистості». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя. Вип. 11 (64). С. 44–51.
2. Менегетти Антонио. Психологія лідера / пер. с італ. Славянської асоціації Онтопсихології. Изд. 3-е, испр. и доп. М. : ННБФ «Онтопсихологія». 208 с.
3. Романовський О. Г., Пономарьов О. С. Парадоксальна природа харизматичного лідерства. *Теорія і практика управління соціальними системами*. № 3. С. 5–16.
4. Фарсон Ричард, Кейес Ральф. Парадоксы лидерства. М. : София. 160 с.
5. Шеклтон В. Психология лидерства в бизнесе. СПб: Питер. 224 с.
6. Babayev V., Korzhenko V. Elite, Leadership and Meritocracy : invitation to discussion *Leader. Elite. Society*. 2018. № 1. P. 31–45.
7. Conger J. A., Canungo R. Charismatic leadership in organizations : Perceived behavioral attributes and their measurement. *Journal of Organizational Behavior*. № 15. P. 439–452.
8. Gunter M. Charisma *Journal of communications*. Vol. 29. № 2. P. 2-54.
9. Hummel R. P. Psychology of charismatic followers. *Psychological Report*. 759 p.

Радіонова Л. О.,

канд. філософ. наук, доцент, доцент кафедри філософії і політології,

Цяпа Є. П.,

студентка магістерської підготовки

факультету архітектури, дизайну та

образотворчого мистецтва,

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова, Україна

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ НОВИХ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ В м. ХАРКІВ

Виходячи із загального генезису міст, місто – це взаємодія трьох підсистем: екологічної, технічної та міського соціуму. Взаємодія цих трьох підсистем є в важливу складову будь-якого міста. Харків має природно-складений зелений каркас, проте, за нормативами [1] в Харкові озеленення загального користування не тільки не задовольняє нормативним розрахункам, а й скорочується з кожним роком внаслідок незаконного будівництва.

Термін «екологія страху» виник завдяки М. Девісу. В одному своєму інтерв'ю він розповідає про те, як взаємопов'язана екологія міста з якістю життя в ньому: «Місто – це наш ковчег, в якому ми можемо пережити екологічний хаос нового століття. Справді сучасні міста – найбільш екологічно

ефективна з доступних нам форм співіснування з природою, що забезпечує суспільне багатство замість приватного і сімейного споживання. Саме міста можуть дати, здається, неможливий сьогодні баланс між екологічною стійкістю і стандартами гідного життя» [2].

М, Девіс наголошує, що одна з основних проблем, однак, полягає в наступному: ми будуємо міста, які позбавлені міських якостей. Наприклад, містами бідноти поглинаються природні простори і басейни річок, які необхідні для функціонування міст як екологічних систем, для їх екологічної стійкості. По всьому світу життєво важливі водні артерії і зелені простори, які необхідні у місті, щоб функціонувати екологічно і бути саме містом, урбанізуються убогістю і спекулятивним приватним будівництвом. В результаті містам бідноти все більше загрожують лиха, пандемії та катастрофічна нестача ресурсів, зокрема, води [2].

Так було, наприклад, в Сеулі. Історично Сеул розростався і розвивався навколо річки Чхонгечхон, по берегах будували приватні будинки і відкривали дрібні торгові точки. В середині ХХ століття район прийшов в занепад. Тому річку вирішили забетонувати і перетворити в автотрасу. До кінця ХХ століття Сеул не можна було назвати зеленим містом – в настільки густонаселеному мегаполісі залишився всього один великий парк на горі Намсан, а частину річки Ханган, що залишилась, оточували офісні будівлі. Магістраль досить сильно впливала на забруднення навколишнього середовища. Жителі цього району в два рази частіше за інших городян страждали від респіраторних захворювань. Велика кількість вихлопних газів і шум вважалися двома основними проблемами. Велика паркова зона змогла б вдихнути життя в місто в самому прямому сенсі слова – відновивши його вегетативну функцію.

Всі ці причини змусили мера, на той час Лі Мен Бака, повернути річку жителям рівно через сорок років після того, як її забетонували. На даний момент річка тягнеться на 6 кілометрів через центр Сеула, між висотними офісними будівлями. Уздовж неї відновили пішохідну зону, яку поділили на кілька тематичних маршрутів: парк каменів, репродукції робіт художників ХVІІІ століття, відновлену історичну ділянку, що демонструє побут жителів старого Сеула, простір для сучасних художників, «Стіна бажань», на якій городяни записують свої мрії. Тут влаштовують міські свята, паради і ринки по вихідних. Економічно річка Чхонгечхон стимулювала ділову активність в околицях. Число точок бізнесу зросло на 3,5%, а вартість землі зросла майже наполовину. Жителі активніше стали селитися в цьому районі через сприятливу екологічну ситуацію. Річка і зелені насадження вплинули на кліматичні умови в центрі міста. Охолоджуючий ефект річки позитивно позначився на вегетації, в центрі міста стало набагато більше потоків свіжого повітря.

Тут безпосередньо реалізується право городян на місто. Вперше проблему публічного міського простору з проблемою прав людини пов'язав Анрі Лефевр. «Право на місто», як одне з невід'ємних прав людини, було заявлено ним в однойменній роботі «Le Droit à la ville». Подальший розвиток ідея отримала в дослідженнях «Space and politics» (1973 p.) і «The production of

спрає» (1991 р.). Серед тих, хто підхопив імператив Лефевра, були Дон Мітчелл, Р. Мозес, М. Девіс, але перш за все Девід Харві, який в роботі «Право на місто» обстоює тезу про його природню вкоріненність в повсякденній практиці повсякденного міського життя, в цьому випадку право на місто включає право городян на продуману інфраструктуру. У цьому контексті і розглянемо харківський міський лісопарк.

Харківський міський лісопарк – «легені» міста – в буквальному сенсі втрачає свою територію і функціональне призначення. Простір міста має працювати на користь його громадянам. Для того щоб зрозуміти важливість проблеми, потрібно детальніше розглянути поняття і види соціального простору міста.

Взаємодія людини з міським середовищем (з світом «живим») вбирає в себе більш широкий спектр потреб. До них відносять психолого-поведінкові (психологічні), етнічні, соціальні та соціально-психологічні, а також духовні (культурні) потреби.

Простір міста – місце з'єднання різнорідних духовних елементів: поглядів, цінностей, смислів. Просторово-символічне зіткнення громад призвело до утворення загального простору міста. У цьому просторі виникає правовий захист і функціональний розподіл загального простору між окремими цехами, що мають певні території.

Міський простір стратифікований, але таким чином, що він ділиться на відкриті, закриті і напівзакриті соціальні сегменти, призначені, перш за все, для обраних, яких конвенціонально називають «своїми». Місцями концентрації тільки «своїх» можуть стати цілі міста або їх райони, окремі вулиці та будівлі. Простір – це сукупність «точок обертання»; городянин «обертається в різних колах», стикаючись з різними соціокультурними світами. Точка простору – місце локалізації відносин з приводу обміну поглядами, центр кристалізації нових соціальних зв'язків, що виникають екстериторіально.

М. Вебер, спираючись на В. Зомбарта і володіючи великими історичними знаннями у виявленні сутності міста, пішов значно далі. Він позначив її, використовуючи сучасні поняття, як інтегративну і комунікативну сутність. М. Вебер вперше досліджував інтегрування економічних, соціальних і політичних структур і формування міста як простору комунікації. Міський соціум, на думку Вебера, можна назвати громадою, але не особливого, нетрадиційного, а міського типу.

Таким чином, він запропонував нову і перспективну підставу типології міст і міських спільнот – соціокультурну. Заслугою Вебера також є особлива методологія використання конкретного історичного матеріалу, яку він називав «розумною соціологією» і завданням якої було «вживлення» в соціокультурну атмосферу конкретного соціального простору.

Вдалим проектом можна вважати благоустрій Саржиного Яру в м. Харків. Цей проект не тільки знизив природне навантаження на найбільший міський парк – ім. М. Горького, а й став доступним місцем для відпочинку і тим самим зв'язком між основними зеленими клинами міста. Внаслідок цього, виникла

ідея створення загальнодоступної рекреаційної зони яка утворюється на стику лісопарку і Саржиного Яру. Необхідною є функціонально наповнена, упорядкована територія, яка б мала зв'язки з існуючою територією відпочинку, а також реабілітувала плачевний стан лісопарку. Завдяки утворенню нової рекреаційної зони, збільшиться кількість жителів, які зможуть користуватися територією для відпочинку, що знаходиться безпосередньо в межах району. При розгляді даної території під громадський районний парк стало зрозуміло, що він стане не тільки відмінним місцем проведення дозвілля для мешканців кварталу, прилеглого до даної території. Сюди також примикає спортивний заклад (Харківське державне вище училище фізичної культури №1), поруч знаходиться дитячий садочок і навчальний корпус ХНУМГ ім. Бекетова «Арххаус».

Простір парку може бути розділений в контексті конкретного розташування культурно-розважальних об'єктів; можна виділити області з різною комунікативною інтенсивністю. Отже, суспільство необхідно забезпечити соціокультурними елементами для задоволення культурно-дозвільних потреб. Харківський лісопарк користується популярністю серед любителів велоспорту. Передбачається створення окремих велодоріжок, пунктів прокату і точок відпочинку. У парку раціонально виділити мережу паркових пішохідних алей і доріжок, прогулюючись якими люди матимуть змогу спостерігати малі архітектурні форми і природну красу, що буде сприяти відпочинку, відновленню і єднанню з природою, надасть можливість проводити час не тільки в колі сім'ї, а й заводити нові знайомства.

Досягненню тієї ж мети сприятиме створення творчої зони в середовищі парку – напіввідкритого павільйону, де можуть проходити різні майстер-класи, виставки проектів, конкурси та ін. Проектне рішення передбачає кілька майданчиків, оточених зеленими насадженнями і віддалених від основних культурно-розважальних і спортивних ядер для інтимного спілкування, читання книги або роздуми.

Виходячи з цього можна сказати, що основними цілями проектування даного районного парку в межах Харківського міського лісопарку, є реалізація програм морального, естетичного та патріотичного виховання молоді, багатосторонній підхід до створення такої зони, яка б об'єднувала в собі людей різних соціальних кіл, різного віку та інтересів, сприяла поповненню їх духовних і фізичних сил, задоволенню культурно-естетичних потреб.

Список джерел

1. Планування та забудова територій. *ДБН Б.2.2–12:2019* Мінрегіон України, 2019. Видавець нормативних документів у галузі будівництва. URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBN-B22-12-2019.pdf> (дата звернення: 10.03.2020).
2. Майк Девіс. Как превратить планету в трущобу. URL: <http://september.media/archives/775> (дата звернення: 23.03.2020).
3. Дэвид Харви. Право на город Логос. №3. 2008. URL:

Радіонова О. М.,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри
туризму і готельного господарства,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Україна

ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МІСТА

Туристичний потенціал це досить ємне поняття, яке містить численні детермінанти, що визначають туристичну привабливість міста.

В науковій літературі існує кілька підходів що визначення туристичного потенціалу, а саме:

– перший підхід виходить з припущення, що міра туристичного потенціалу є функція, яка залежить, від чисельності і якості об'єктів туристичного тяжіння (туристичних атракцій) та від розвиненості туристичної інфраструктури міста [1, 2, 3];

– другий підхід передбачає, що туристичний потенціал виражається в обсязі туристичного потоку [4,5,6];

– третій – досить популярний сьогодні – стверджує, що туристичний потенціал тісно пов'язаний з попитом, але при цьому певним чином залежить від пропозиції. Тобто туристичний потенціал базується на туристичній пропозиції міста (системі туристичних атракцій та інфраструктурі території), але залежить від туристичного попиту (суб'єктивного уявлення туристів про привабливість міста для цілей туризму) [7,8,9]; при цьому туристичний попит і пропозиція впливають один на одного.

Під туристичним потенціалом слід розуміти крім туристичних ресурсів всі області життєдіяльності та компоненти природи, які можуть вплинути на розвиток туризму, тобто це виробництво, наука виробництва, наука природокористування, культура і освіта, охорона здоров'я, політична, соціальна, економічна ситуація.

Туристичний потенціал міста визначається здатністю економіки, її галузей, підприємств і організацій формувати туристичний продукт і задовольняти потреби населення різних країн в туристичних послугах [10].

Туристичний потенціал являє собою складну систему, елементами якої є ресурсний потенціал, виробничий потенціал та економічний потенціал:

– ресурсний потенціал; представляє собою сукупність природно-кліматичних і культурно-історичних чинників привабливості туристичних дестинацій;

– виробничий потенціал; включає в себе ресурсний потенціал і організації, що забезпечують його експлуатацію в туристичних цілях (готельні